

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 292
«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ**

2020

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Міжнародний бізнес» для здобувачів вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» всіх форм навчання / Укл.: Прушківська Е.В., Лазнева І.О., Черномаз К.Г.– Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 39 с.

Укладач: Прушківська Е. В., проф., д.е.н.
Лазнева І. О., доц., к.і.н.
Черномаз К. Г., ст. викл.

Затверджено
на засіданні кафедри
«Міжнародні економічні
відносини»
Протокол № 1
від ____ серпня 2020 р.

ВСТУП

Навчальним планом спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини” передбачено виконання здобувачами вищої освіти курсової роботи під час вивчення дисципліни “Міжнародний бізнес”.

Курсова робота – це вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується здобувачами вищої освіти закладів вищої або спеціальних закладів середньої освіти протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Написання курсової роботи згідно навчального плану переслідує певні цілі: закріпити і поглибити економічні знання, отримані здобувачами в процесі навчання; залучити здобувачів до самостійної творчої роботи з економічною літературою; сформувати навички пошуку необхідних джерел і матеріалів; набуття здобувачами досвіду чітко, послідовно і грамотно письмово викладати теоретичні питання; сприяти виробленню навичок самостійного ведення науково-дослідницької роботи; розвивати вміння аналізувати, узагальнювати і робити висновки; навчити творчо застосовувати здобуті знання для аналізу конкретної економічної дійсності.

Ознайомившись з даними методичними рекомендаціями, здобувачі вищої освіти зможе більш конкретно уявити вимоги до курсової роботи як з точки зору змісту, так і її оформлення, оцінки і порядку захисту.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Мета та завдання курсової роботи.....	5
2. Підготовка курсової роботи та її структура.....	6
3. Оформлення курсової роботи.....	12
4. Захист курсової роботи.....	18
Рекомендована література.....	21
Додаток А. Перелік тем курсових робіт.....	25
Додаток Б. Приклад оформлення титульного листа.....	28
Додаток В. Приклад оформлення завдання на курсову роботу.....	29
Додаток Г. Приклад складання реферату на курсову роботу.....	31
Додаток Д. Приклад плану та змісту курсової роботи.....	34
Додаток Е. Приклад оформлення переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.....	35
Додаток Ж. Приклад оформлення вступу.....	36
Додаток К. Приклад оформлення таблиць та рисунків.....	39

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота сприяє розширенню та поглибленню теоретичних знань, розвитку навичок їх практичного використання, самостійного розв'язання конкретних завдань.

На захисті курсової роботи здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати знання основних категорій та понять дисципліни „Міжнародний бізнес”: міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародна трудова міграція, міжнародна передача технології, світовий ринок, світове господарство, економічна та фінансова глобалізація, міжнародна економічна інтеграція та ін., а також повинні вміти визначити причинно-наслідкові зв'язки між розвитком міжнародних економічних відносин та світогосподарськими процесами, знати законодавчу базу питання, що досліджується.

Основними етапами підготовки та виконання курсової роботи є:

- вибір теми та її затвердження;
- розробка завдання та складання поетапного плану виконання курсової роботи;
- опрацювання літературних джерел;
- збирання теоретичного та аналітичного матеріалу;
- обробка матеріалу із застосуванням сучасних методів статистичного аналізу;
- написання першого варіанту тексту роботи, подання його на ознайомлення керівнику;
- усунення недоліків, написання заключного варіанту тексту, оформлення курсової роботи;
- отримання відгуку керівника курсової роботи;
- подання зброшурованої завершеної курсової роботи на кафедру;
- внутрішнє рецензування курсової роботи;
- захист курсової роботи на засіданні екзаменаційної комісії (далі – ЕК).

Орієнтовна тематика курсових робіт наведена в додатку А. В курсовій роботі необхідно показати вміння глибоко й всебічно досліджувати поставлені питання, робити обґрунтовані висновки і надавати конкретні пропозиції.

При виборі теми курсової роботи слід керуватися власними навчальними та науково-дослідними інтересами, наявністю теоретичної бази та власних розробок, можливістю отримання необхідних матеріалів, орієнтацією на характер майбутньої професійної діяльності.

Також при виборі теми курсової роботи слід враховувати її актуальність і новизну, наявність наукової бази для виконання, можливість отримання та опрацювання експериментального матеріалу, наявність власних науково-теоретичних і методичних розробок, майбутнє місце працевлаштування.

Виконання курсової роботи базується на матеріалах обраного об'єкту дослідження. Крім того, визначається місце об'єкта дослідження на мега-, мезо-, мікрорівні в галузі міжнародних економічних відносин. Не дозволяється виконувати курсову роботу кільком здобувачам вищої освіти однієї академічної групи з однієї й тієї ж теми, на базі одного і того самого суб'єкту дослідження.

Здобувачам вищої освіти заочної форми навчання пропонується обирати тему курсової роботи з урахуванням потреб виробництва в руслі міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу.

2. ПІДГОТОВКА КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

Ретельно вивчивши літературні джерела та фактичні дані, необхідно приступити до написання курсової роботи. Курсова робота повинна містити такі структурні елементи:

- титульний аркуш (Додаток Б);
- завдання на курсовий проект (Додаток В);
- реферат (Додаток Г);
- зміст (Додаток Д);
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності) (Додаток Е);
- вступ (Додаток Ж);
- основна частина;
- висновки;
- перелік джерел посилань;
- додатки.

Обсяг основної частини роботи повинен складати **40–45 сторінок**. Орієнтовно розділ 1 – 15 сторінок, розділ 2 – 15 сторінок, розділ 3 – 10 сторінок.

Опис структурних елементів:

1. Титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи і править за основне джерело бібліографічної інформації, необхідної для оброблення та пошуку документа. Приклад оформлення титульних аркушів наведено у додатку Б.

2. Реферат призначений для ознайомлення з курсовою роботою. Він має бути стислим, інформативним і містити відомості, які дозволяють прийняти рішення про доцільність читання всієї курсової роботи. Реферат розміщується безпосередньо за титульною сторінкою, починаючи з нової сторінки.

Реферат повинен містити:

- відомості про обсяг курсової роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, додатків, кількість джерел;
- текст реферату;
- перелік ключових слів.

Текст повинен відбивати надану у курсовій роботі інформацію у такій послідовності: об'єкт дослідження; мета роботи; методи дослідження; отримані результати.

Ключові слова, що є визначальними для розкриття суті курсової роботи, вміщують після тексту реферату. Перелік ключових слів містить 7 слів (словосполучень), надрукованих великими літерами в називному відмінку в рядок через коми. Приклад складання реферату наведено у додатку Г.

3. Зміст (план роботи) розташовують безпосередньо після реферату, починаючи з нової сторінки. До змісту включають перелік умовних позначень, символів, одиниць скорочень і термінів; вступ; послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (якщо вони мають заголовки) суті курсової роботи; висновки; перелік посилань, назви додатків і номери сторінок, які містять початок матеріалу. Приклад змісту наведено у додатку Д.

4. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають у курсовій роботі окремим списком перед вступом, якщо вжито специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо. Перелік друкують двома

колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальну розшифровку. Приклад оформлення умовних позначень подано в додатку Ж.

5. У вступі (2-3 сторінки) до курсової роботи зазначається актуальність та практична значимість обраної теми, проблеми, що в ній висвітлюються; дається оцінка сучасного стану проблеми. Важливо відзначити також ступінь вивчення теми в економічній літературі, вказати на дискусійні питання (якщо такі є). Можна вказати, які питання принесли автору найбільші труднощі або викликали найбільший інтерес. Далі формулюється мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження; наводиться перелік методів дослідження.

Завдання дослідження подаються у формі перерахування (вивчити., описати., установити., з'ясувати. і т.п.). Далі формулюються об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт – це процес чи явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. Предмет – це те, що знаходиться в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і частка. В об'єкті виділяється та частина, що служить предметом дослідження. Саме на нього і спрямована основна увага здобувача вищої освіти, саме предмет дослідження визначає тему курсової роботи, що позначається на титульному листі як її заголовок.

Дуже важливим етапом наукового дослідження є вибір методів дослідження, що служать інструментом в отриманні фактичного матеріалу, та необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети. Методи наукового пізнання прийнято поділяти на загальні і спеціальні. Загальні методи наукового пізнання звичайно поділяють на три великі групи: 1) методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимір, експеримент); 2) методи, використовувані як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція й ін.); 3) методи теоретичного дослідження (сходження від абстрактного до конкретного й ін.). Спеціальні методи – це суто економічні методи: економічне моделювання, прогнозування, економічний аналіз тощо. Вступ розташовують на окремій сторінці. Приклад вступу подано в додатку З.

6. Основна частина роботи розкриває зміст теми у відповідності з питаннями плану. Саме від того, наскільки самостійно,

вірно, глибоко та всебічно розглянуті основні питання теми залежить якість курсової роботи.

Глибина та правильність розкриття проблеми, що вивчається, багато в чому залежить від дотримання таких методологічних принципів, як системність, історичний підхід до вивчення економічних явищ, категорій та законів; єдність історичного та логічного, нерозривний зв'язок теорії з практикою.

6.1. Перший розділ (12-15 с.) структурно складається з 2-3 підрозділів. У ньому слід розкрити теоретичні положення з обраної теми, проаналізувати існуючі різноманітні погляди на ті чи інші її аспекти, виявити не вирішені проблеми, що потребують розв'язання в теоретичному та методичному планах.

6.2. У другому розділі (12-15 с.) структурно складається з 2-3 підрозділів. Рекомендується здійснити комплексну оцінку та аналіз об'єкта дослідження з позиції розкриття окремих аспектів предмета дослідження. У ньому характеризується сучасний стан предмета дослідження, його динаміка, вплив різноманітних чинників, проводиться аналіз існуючих проблем і дається їх оцінка. Для цього використовуються діючі нормативні документи, матеріали науково-практичних конференцій, результати виконання професорсько-викладацьким складом науково-дослідних робіт, статистичні дані. Статистичні дані повинні бути не тільки наведені, але й проаналізовані для обґрунтування висновків. Обробка отриманої інформації виконується з використанням прикладного програмного забезпечення (Excel, статистичні пакети, ГІС тощо). Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи. Здобувач вищої освіти повинен проаналізувати фактичний етап проблеми, що досліджується. У цьому розділі можна виділити не менше ніж 2-3 відносно самостійних підрозділи, де слід навести аналіз та оцінку конкретних сфер дослідження. Розділ має бути максимально насиченим фактичною інформацією (таблицями, графіками, діаграмами, схемами), що відображають відповідні тенденції за останні 5–10 років. Здобувач вищої освіти повинен чітко розмежувати джерела походження використаної при аналізі інформації. Однією з ознак високої якості курсової роботи є застосування статистичних методів під час аналізу економічних тенденцій. Завершує розділ оцінка одержаних результатів.

6.3. Третій розділ (8–10 с.) має містити обґрунтовані пропозиції здобувача вищої освіти щодо перспектив або шляхів, спрямовані на досягнення мети, зазначеної у вступі. Структурно він включає 2–3 підрозділи. Характер і зміст пропонованих заходів повинні базуватися на аналізі, здійсненому в другому розділі. Тобто третій розділ присвячується результатам наукового пошуку. Має містити самостійні розрахунки випускника і його осмислення, власне бачення аспектів проблеми, що досліджується (економічна ефективність, прогнозування, виявлення тенденцій, моделювання, класифікація тощо) та механізми реалізації запропонованих рішень. Визначаються шляхи і тенденції розвитку міжнародних економічних відносин в межах дослідження, формулюються висновки, узагальнення і пропозиції, що витікають із проведеного дослідження, особливо треба звернути увагу на розробку питань та шляхів покращення впровадження в практичні дії України проблеми обраної для дослідження.

Виклад кожного розділу роботи слід розпочинати з нової сторінки з постановки та актуальності питання, з'ясування суті аналізованого економічного явища чи процесу. Потім переходити до характеристики властивих цьому процесу рис і особливостей, показати всі різноманітні форми їх прояву, відобразити його становлення і розвиток.

Положення роботи не повинні бути декларативними. Кожне з них потрібно підкріплювати науковою аргументацією, системою доказів і пояснень. Потрібно уникати книжних фраз, не допускати повторень.

Теоретичний зміст курсової роботи має поєднуватись з простотою, точністю та логічністю викладу. Текст курсової роботи має бути відредагований. Як найретельніше мають бути продумані словосполучення. Треба уникати багатослівних, занадто емоційних виразів, використання зайвих слів. Речення повинні бути якомога коротшими. Це полегшує вираз і розуміння думки. Весь текст курсової роботи треба висловлювати від себе, своїми словами. Повне копіювання не тільки цілих блоків тексту, а й окремих фраз з наявних економічних публікацій не дозволяється.

Для підтвердження висновків, що витікають з дослідження, в роботі можуть наводитися цитати з використаних джерел. Але занадто захоплюватися цитатами не слід. Цитати, статистичні дані, що

наводяться в тексті, обов'язково мають наводитись із посиланнями на джерела у вигляді порядкових посилань.

7. У Висновках (2-3 с.) узагальнюють і викладають найважливіші результати, отримані в курсовій роботі, з формулюванням розв'язаної проблеми, а також наводять рекомендації щодо наукового та практичного використання отриманих результатів. Висновки розміщують безпосередньо після викладення основної частини роботи, починаючи з нової сторінки.

Висновки при цьому мають бути короткими, органічно витікати зі змісту роботи, а не зачіпати ті аспекти, які не розкривались автором. В цьому випадку робота буде цілісною, стрункою, що добре характеризує її автора. Текст висновків може поділятися на пункти.

В роботі на основі одержаних висновків можуть наводитись **рекомендації**, які вміщують після висновків, починаючи з нової сторінки. Текст рекомендацій може поділятися на пункти.

8. Перелік джерел посилань. Перелік джерел посилань містить наукові праці стосовно предмету дослідження та інші інформаційні документи, на які обов'язково мусять бути посилання в тексті курсової роботи. До їх складу включаються назви законодавчих та інших нормативних документів, наукових статей та практичних публікацій, монографій, підручників, веб-сайтів, інформацією яких користувалися під час роботи. Кількість джерел літератури має складати близько 30 найменувань, включаючи посилання на інтернет-ресурси. За виключенням класичних наукових праць до переліку літературних джерел недоцільно вносити праці, термін видання яких перевищує 7 років.

9. Додатки. Додатки (якщо вони є у роботі) розміщуються після переліку джерел посилань. Вони містять необхідний ілюстрований і довідковий матеріал, що служить початковою базою для розрахунку, а саме: – таблиці допоміжних цифрових даних; – проміжні формули і розрахунки; – законодавчі акти; – заповнені бланки різних документів; – інструкції та методики; – описи алгоритмів і програм, виконаних на ЕОМ; – зразки документів. Використовуючи в тексті роботи будь-які матеріали або дані з додатків, слід робити посилання на відповідний додаток.

У **додатках** вміщують матеріал, який необхідний для повноти змісту, але включення його до основної частини може змінити впорядковане і логічне уявлення про роботу. Цей матеріал не може

бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення. До них відносяться таблиці, графіки, схеми та інші допоміжні матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладання або форму подання не можуть бути внесені до основної частини (проміжні математичні докази, формули, розрахунки, опис комп'ютерних програм, що були розроблені у процесі виконання курсової роботи та ін.).

3. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оформлення курсової роботи здійснюється згідно Національного стандарту України ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання»

Загальні вимоги. Курсова робота як оригінальне теоретико-прикладне дослідження має бути логічно побудованою й завершеною працею. Загальний обсяг роботи повинен становити 30 — 40 сторінок.

Кінцевий текст курсової роботи має бути надрукований на комп'ютері українською мовою. Закреслення, вставки, довільні скорочення слів (крім загальноприйнятих) і будь-які позначення не дозволяються.

Для написання тексту роботи рекомендується використовувати стандартні аркуші білого паперу, як правило, формату А4 (210x297 мм), складені або підшиті до папки.

При комп'ютерному наборі застосовується шрифт Times New Roman, кегель 14, міжрядковий інтервал 1,5, з розрахунку не більш 40 рядків на сторінці. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту курсової роботи і дорівнювати п'яти знакам (Формат-абзац-отступ 1,25).

Для таблиць та рисунків застосовується шрифт Times New Roman, кегель 12, міжрядковий інтервал 1.

Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: верхнє та нижнє – менше 20 мм, лівє – 30 мм, правє – 15 мм. Відстань між назвою розділу та назвою підрозділу, відстань між назвою підрозділу та основним текстом – подвійний робочий інтервал (рис. 8.1).

1-ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ¶

¶ ← Один робочий інтервал¶

1.1 Теоретичні підходи до дослідження міжнародної трудової міграції¶

¶ ← Один робочий інтервал¶

Посилення інтеграційних процесів у світі, зумовлених інтенсифікацією міжнародних економічних відносин на тлі глобалізації обумовили посилення міграційних процесів, які на сьогодні в умовах ускладнення соціально-економічних умов життя населення, постконфліктного стану окремих країн та регіонів, численних гуманітарних проблем є засобом порятунку для людей, піднесення рівня їх життя та захисту життя і здоров'я мігрантів та їх сімей.¶

Рис. 8.1 – Правила оформлення відстані між назвами розділів, підрозділів та основним текстом

Під час виконання роботи необхідно дотримуватись рівномірної щільності, контрастності, чіткості тексту.

Окремі слова, формули, знаки, які вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору; щільність вписаного тексту має максимально наближуватись до щільності основного зображення.

Не допускається розрив прізвища та ініціалів (між ним треба вставляти «нерозривний пробіл» (Вставка – символ – спеціальні символи – нерозривний пробіл).

Заголовки структурних частин курсової роботи “ЗМІСТ”, “РЕФЕРАТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ”, назви розділів набирають великими літерами симетрично до тексту. Крапка в кінці не ставиться.

Заголовки підрозділів, пунктів набирають маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Переноси слів у заголовках не допускаються.

Кожну структурну частину курсової роботи треба починати з нової сторінки. Не допускається розміщувати назви підрозділів, пунктів у кінці сторінки, а текст переносити на наступну сторінку.

Нумерація. Сторінки нумеруються арабськими цифрами, з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється при комп'ютерному друці курсової роботи у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Титульний лист, завдання на курсової роботу, реферат, зміст, перелік умовних позначень входять до загальної нумерації сторінок курсової роботи, але номер сторінки на них не проставляється.

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти курсової роботи нумеруються арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті курсової роботи та позначатися цифрами без крапки, починаючи з цифри «1». Заголовок розділу друкується у тому ж самому рядку великими літерами без крапки в кінці. Підрозділи як складові частини розділу нумерують у межах кожного розділу окремо. Номер підрозділу складається з номера відповідного розділу та номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 тощо. Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумеруються у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставиться крапка. У кінці номера крапка не ставиться, наприклад, 2.3.2, потім у тому ж рядку розміщується заголовок пункту.

Підпункти нумеруються у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Такі структурні частини курсової роботи, як завдання на курсову роботу, реферат, зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, перелік джерел посилань не мають порядкового номера.

Таблиці, формули, рисунки нумеруються усередині кожного розділу. Наприклад, Рис. 1.1, Таблиця 2.3, формула 3.2 і т.д. При цьому слово „Таблиця” пишеться без скорочень, а слово „рисунок” скорочується „Рис.”.

Таблиці та рисунки кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці або рисунка додатка складається з позначення літери додатка та порядкового номера таблиці або рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Таблиця В.1 - назва», тобто перша таблиця додатка В, «Рисунок А.2 - назва», тобто другий рисунок додатка А.

Слово „Таблиця” пишеться з абзацного відступу угорі таблиці. Потім через тире пишеться її назва.

Таблиця оформлюється шрифтом Times New Roman (Суг), кегль - 12, міжстроковий інтервал – одинарний. При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Слово “Таблиця ___” вказують один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами праворуч пишуть: “Продовження таблиці ___” із зазначенням номера таблиці. Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуться з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставляться. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм.

Слово «Рис.» пишеться з нового абзацу посередині під малюнком.

Рисунки та таблиці варто розміщувати нижче по тексту відразу після згадування або на наступній сторінці. Після кожної таблиці чи рисунка необхідно вказати джерело - у квадратних дужках вказується номер джерела за переліком джерел посилань. Приклад оформлення таблиць та рисунків наведено у додатку И.

Громіздкі таблиці й рисунки краще розміщувати в додатках (якщо таблиця або рисунок займає більше половина сторінки, доцільно винести їх у додаток).

Формули розміщуються посередині рядка, у самому кінці рядка справа пишеться номер формули у круглих дужках (1.1). Перша цифра означає номер розділу, до якого відноситься формула, а друга – порядковий номер формули у розділі.

Переліки. У тексті роботи можуть бути наведені переліки, що складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз.

Якщо перелік складається з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків), вони пишуться в підбір з іншим текстом і відокремлюються один від одного комою.

Приклад:

Продукція сільського господарства включає: продукцію рослинництва, продукцію тваринництва.

Якщо перелік складається із розгорнутих фраз із власними розділовими знаками, то перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою. Такі переліки

подають з малої літери з абзацного відступу. Після кожного з пунктів переліку ставиться крапка з комою, а після останнього – крапка.

Приклад:

Для позареалізаційних доходів датою отримання доходу визнається:

а) дата підписання сторонами акту прийому передачі – для доходів;

б) дата надходження грошових коштів на поточний рахунок;

в) дата визнання боржником або дата набрання законної сили рішення суду;

г) останній день звітнього (податкового) періоду – за доходами;

д) дата виявлення доходу (отримання і (або) виявлення документів, що підтверджують наявність доходу).

Якщо у роботі є переліки зі складною ієрархією, тоді підпорядкованість позначають малими літерами української абетки, далі — арабськими цифрами, далі — через знаки «тире». Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку. Текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості.

Приклад:

а) _____;

б) _____;

1) _____;

- _____;

- _____;

2) _____;

в) _____;

Коли елементи переліку є закінченими фразами, їх пишуть з абзацними відступами, починаються з великих літер і відокремлюють один від іншого крапкою.

Посилання. При написанні роботи здобувач вищої освіти повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться у роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На

більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання у роботі. Посилання в тексті роботи слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...» або «...[1, с. 15]...». Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)». На всі таблиці та рисунки повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» та «рисунок» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл.1.2, ...на рис. 1.4». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3, ... див. рис. 1.2».

Перелік джерел посилань слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні робіт), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи - Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (приклад оформлення джерел розміщений на персональній сторінці кафедри міжнародних економічних відносин на сайті НУ «Запорізька політехніка»)

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розмішуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком великими літерами друкується слово «ДОДАТОК_____» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А. Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах

кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В.3.1 - перший підрозділ третього розділу додатка В. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 - другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) - перша формула додатка А.

Мова і стиль. Курсова робота повинна виконуватися державною мовою. Слід уважно підходити до вибору наукових термінів та визначень, посилаючись при цьому на авторитетні джерела (підручники, довідкові та нормативні видання тощо).

Щоб уникнути суб'єктивних суджень й акцентувати основну увагу на предметі висловлювання, в тексті застосовують переважно виклад від третьої особи (“...автор рекомендує”) або від першої особи множини (“...на нашу думку”, “...зазначимо, що”), часто використовують безіменну форму подачі інформації (“...як було сказано”). Текст курсової роботи слід старанно вчитати та перевірити на наявність помилок.

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Завершальним етапом виконання курсової роботи є її захист здобувачем вищої освіти. Захист курсової роботи здобувачем вищої освіти проводиться в присутності комісії, призначеної кафедрою, керівника курсової роботи та здобувачів вищої освіти.

Під час захисту з'ясовується, наскільки серйозно і вдумливо здобувач вищої освіти працював над проблемами теми, над літературними джерелами, над аналізом фактичного і статистичного матеріалу.

У доповіді на захисті здобувачам вищої освіти слід обґрунтувати актуальність теми, сформулювати мету та завдання дослідження, дати коротку характеристику об'єкта дослідження, показати результати дослідження, суть запропонованих пропозицій, заходів та їх обґрунтування. На захисті здобувач не повинен читати доповідь, а повинен вільно розповідати зміст роботи, користуючись планом. Можна ілюструвати доповідь таблицями, схемами, графіками. Відповіді на запитання повинні бути лаконічні, чіткі.

Результати захисту обговорюються після його закінчення на закритому засіданні комісії. При оцінюванні курсової роботи беруться до уваги її якість і зміст, глибина дослідження, зміст доповіді, правильність відповідей на запитання комісії, оформлення роботи, проявлена здобувачем вищої освіти ініціатива.

Основні умови отримання оцінки:

Відмінно. Курсова робота є бездоганною, містить елементи новизни, має практичне значення, доповідь логічна і стисла, проголошена вільно, із знанням справи, відповіді на запитання членів комісії правильні та стислі.

Добре. Тема роботи розкрита, але наявні окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел, елементи завдань чітко не подано, недостатньо використано інформаційні матеріали, наявні окремі зауваження, доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання членів комісії переважно правильні, оформлення роботи – у межах вимог.

Задовільно. Тему курсової роботи в основному розкрито, але наявні недоліки змістовного характеру: нечітко сформульовано мету роботи, теоретичний розділ має чітко виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині забагато елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиць, графіків, схем) не завжди обґрунтований, заходи й пропозиції, наведені в третьому розділі, обґрунтовано непереконливо, доповідь прочитано з аркуша, не всі відповіді на запитання членів комісії правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення роботи.

Незадовільно. Нечітко сформульовано мету курсової роботи. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконано поверхово, переважає описовість на шкоду системності й глибини. Пропоновані заходи є випадковими, з аналізу не випливають, економічне обґрунтування неповне. Оформлення роботи далеке від зразкового. Ілюстрації до захисту відсутні. Відповіді на запитання членів комісії неточні або неповні.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	
70-74	D	задовільно
60-69	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Курсову роботу до захисту не допускають, якщо її подано науковому керівникові на перевірку або на будь-який наступний етап виконання з порушенням строків, установлених регламентом; написано на тему, своєчасно не затверджену; виконано не самостійно; робота містить ознаки академічного плагіату; структура не відповідає вимогам; відсутнє економічне обґрунтування пропонуванних заходів; недбало оформлено.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Міжнародний бізнес : підруч./ за ред. проф. В. А. Вергуна. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
2. Міжнародний бізнес : навчальний посібник / О. М. Файчук, С. В. Сидоренко. – К. : НУБіП України, 2016. – 236 с.
3. International business: tutorial / О. М. Faichuk, O.V. Faichuk. – К.:NULES of Ukraine, 2019. – 220 p.
4. Алієва-Барановська В.М. Глобальний бізнес : навч. посібник-довідник /В.М. Алієва-Барановська, І.І. Дахно. – Київ: ЦУЛ, 2013. – 558 с.
5. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля: навч.посібник / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, Н. В. Притула та інші. - 5-те вид., перероб. та доп. - Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.
6. Майер Дж., Олесневич Д. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Пер. з англ.. – К.:Либідь, 2002. – 703 с.
7. Міжнародний бізнес : підручник. 2 видання.-К.: «Київський університет», 2009. – 623 с.
8. Термінологічний українсько-англійський словник-довідник економіста міжнародника: навчальний посібник [Текст] / А.І. Мелещенко, Е.В. Прушківська, О.А. Кулабнева, І.О. Лазнева, Т.С. Павлюк, О.П. Сарнацький, М.М. Ситников – навч.посіб. – вид. 2- ге, допов. і перероб. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. - 376 с.

Допоміжна

1. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / С.Є. Хрупович. – Тернопіль, 2017.- 137 с.
2. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: підруч. / Ю. Г. Козак. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.

3. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / За ред. Ю.Г. Козака, М.А. Зайця. – Одеса: «ТОВ ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

4. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / за ред. Ю.Г. Козака, Т. Спорєка. – 5-ге вид., перероб. та доп. – Київ – Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. – 289 с.

5. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон: навч. посіб. для вчз / за ред. Ю.Г. Козака; [авт...: Ю.Г. Козак та ін.]. – Вид. 6-те, перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури., 2016. – 292 с.

6. Международный бизнес. Теория и практика: учебник для бакалавров / А. И. Погорлецкий [и др.] ; под ред. А. И. Погорлецкого, С. Ф. Сутырина. - М. : Издательство Юрайт, 2014. — 733 с.

7. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності. 2-ге вид. перероб. та доп. навч. посіб. / За ред. Якубовського С.О., Козака Ю.Г., Логвінової Н.С. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 472 с.

8. Фролова Л. В. Формирование бизнес-модели предприятия : учеб. / Л. В. Фролова, Е. С. Кравченко. - К.: ЦУЛ, 2017. – 384 с.

9. Гриффин Р. Международный бизнес. 4-е изд. / Р. Гриффин, М. Пастей // пер. с англ. под ред. А.Г. Медведева. – СПб.: Питер, 2006. – 1088 с.

10. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер.з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856 с.

11. Сазонець І.Л. Інвестування : навч.посіб. / І.Л. Сазонець. – 2019. – 392 с.

12. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / І. В. Амеліна, Т. Л. Попова, С. В. Владимиров.- Електронні дані. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 256 с.- Назва з титул. Екрана

13. Віднійчук-Вірван Л. А. Міжнародний банківський бізнес: базові категорії, поняття терміни : навч. посібник / Л. А. Віднійчук-Вірван. – Львів : Магнолія 2006, 2015. – 312 с.

14. Віднійчук-Вірван Л. А. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посібн. для студ. вищ. закладів освіти / Л. А. Віднійчук-Вірван. – Львів : Магнолія, 2019. – 216 с.

15. Снітинський В. В. Діловий етикет у міжнародному бізнесі: навч. посібник / В. В. Снітинський, Н. Б. Завальницька, О. О. Брух. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 288 с.

16. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / С. В. Фомішин, А. В. Рибчук, А. О. Єгоров та ін. ; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2013. – 416 с.

17. Павленко І. І. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посіб. / І. І. Павленко, О. В. Варяниченко, Н. А. Навроцька.- Електронні дані. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 256 с. - Назва з титул. Екрана

18. Яковлєв Ю. П. Міжнародна торгівля: навч. посібник для студ. Внз / Ю. П. Яковлєв. – Київ : Кондор, 2018. – 380 с.

19. Международные экономические отношения: теория и политика: учебное пособие для студентов высш. учеб. заведений / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвинова, Р. Томанек и др. ; под ред. Ю. Г. Козака.- 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : Центр учебной литературы, 2013. – 360 с.

20. Гуцалюк О. М. Розвиток міжнародного бізнесу в контексті міжнародного менеджменту / О. М. Гуцалюк, В. А. Череватенко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 6. – С. 8-13.

21. Лазнева І.О. Злиття та поглинання як метод досягнення стратегічних цілей страхових ТНК / І.О. Лазнева // Економіка та суспільство. - 2018. - Вип. 17. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua/journal-17/24-stati-17/2113-lazneva-i-o>

22. Лазнева І.О. Франчайзинг як перспективна форма ведення бізнесу на страховому ринку України / І.О. Лазнева, Б.О. Жеронкін // Економічний вісник НГУ. - 2018. - №2(62). - С.126-134

23. Лазнева, І.О. Галузевий аналіз сучасних тенденцій світових процесів злиття та поглинання / І.О. Лазнева, Ю.О. Подолян // Наук. вісник Ужгородського національного університету. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2019. - Вип. 26. - Ч.2. - С. 39-43

24. Freeman R. Edward Corporate Stakeholder Responsibility: A New Approach to CSR / Freeman R. Edward, S. Ramakrishna Velamuri, Brian Moriarty // Business Roundtable Institute for Corporate Ethics, 2006. – 77 p.

25. Simon Zadek. Responsible Competitiveness. Corporate Responsibility Clusters in Action / Simon Zadek, John Sabapathy, Helle Dossing, Tracey Swift — January 2003. – 120 p.

Інформаційні ресурси

1. World Trade Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wto.org>

2. World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/>

3. European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europa.eu>

4. Bank of International Settlements [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bis.org/>

5. Economic Co-operation and Development (OECD) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>

6. International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/datamapper>

7. UNCTAD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctad.org/>

8. International Finance Corporation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ifc.org/errorpage.html>

9. Financial Stability Board [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fsb.org/>

10. Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/home>

ДОДАТОК А

**Тематика курсових робіт за освітньо-професійною
програмою «Міжнародний бізнес» спеціальності 292
«Міжнародні економічні відносини»**

1. Вплив процесів транснаціоналізації на структуру міжнародного бізнесу
2. Франчайзинг як форма ведення бізнесу: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні
3. Трансформація світової автомобільної галузі в умовах нових технологічних викликів
4. Основні напрями діяльності ТНБ в умовах глобалізації
5. Формування бізнес-стратегії діяльності підприємства на міжнародному ринку
6. Міжнародний електронний бізнес: сучасні тренди
7. Сучасні стратегії ТНК у міжнародному бізнесі
8. Світовий ринок металів: конкурентоспроможність українських експортерів на глобальному рівні
9. Сучасні ТНК як інтегратори міжнародного бізнесу
10. Інтернаціоналізація китайських компаній: моделі та стратегії
11. Детермінанти розвитку новітніх форм міжнародного бізнесу
12. Формування конкурентних переваг підприємств за рахунок використання інформаційних технологій
13. Краудсорсинг: теорія та практика використання
14. Тенденції розвитку електронної комерції у світі
15. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теоретичні підходи і практична значущість
16. Особливості стратегії ТНК на світовому ринку (на прикладі конкретної компанії)
17. Інтернаціоналізація технологічного розвитку і транснаціональні корпорації
18. Міжнародне регулювання діяльності ТНК
19. Злиття і поглинання як провідна форма руху підприємницького капіталу
20. Сучасні форми інвестування в розвинених країнах

21. Офшорні центри світу: механізм функціонування та роль у світовій економіці
22. Економічні та соціальні проблеми міжнародної міграції робочої сили
23. Організація перевезень вантажів різними видами транспорту і їх вплив на зовнішньоекономічну діяльність фірми
24. Міжнародні злиття і поглинання: проблеми та перспективні можливості компаній для українських компаній
25. Проблеми і перспективи розвитку електронної комерції як форми міжнародного бізнесу: зарубіжний досвід та українська практика
26. Світовий ринок злиттів і поглинань: сучасні тенденції і перспективи розвитку
27. Аутсорсинг як інструмент підвищення ефективності функціонування міжнародної компанії
28. Тенденції розвитку міжнародного бізнесу в сфері...
29. Стратегічна логіка прийняття рішень у міжнародному бізнесі
30. Особливості формування та реалізації стратегій у міжнародному бізнесі
31. Транспортна логістика як система управління міжнародними товарними потоками
32. Особливості цінової політики при виході на зовнішні ринки
33. Ділова культура та значення крос-культурних відмінностей у міжнародному бізнесі
34. Соціальна відповідальність компаній у міжнародному бізнесі: зарубіжний та національний досвід
35. Особливості міжнародного бізнесу у нафтогазовій сфері
36. Специфіка міжнародного бізнесу у металургійній промисловості
37. Роль та значення міжнародного інвестування для національних економік
38. Управління економічними ризиками, що пов'язані з міжнародними бізнес-операціями

39. Особливості та принципи оподаткування міжнародних бізнес-операцій
40. Законні засоби оптимізації податків у міжнародному бізнесі: роль, види та механізми міжнародного податкового планування

ДОДАТОК Б
Приклад оформлення титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»

(повна назва кафедри)

КУРСОВИЙ ПРОЕКТ
(РОБОТА)

з

(назва дисципліни)

на

тему: _____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
напряму підготовки _____
спеціальності _____

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка:

ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя

20__ рік

ДОДАТОК В
Приклад оформлення завдання на курсову роботу

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра _____
Дисципліна _____
Спеціальність _____
Курс _____ Група _____ Семестр _____

ЗАВДАННЯ
на курсовий проект (роботу) студентів

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи): _____
_____
2. Термін здачі студентом закінченого проекту (роботи): _____
_____
3. Вихідні дані до проекту (роботи): _____
_____
4. ЗМІСТ розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
_____
_____
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
_____
_____
6. Дата видачі завдання:
_____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів курсового проекту (роботи)	Термін виконання етапів проекту (роботи)	Примітка

Студент _____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Керівник _____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

«___» _____ 20__ р

ДОДАТОК Г

Приклад оформлення реферату

РЕФЕРАТ

КР: 60 с., 8 рис., 5 табл., 6 формул, 30 джерело, 3 додатки.

Мета роботи – виявлення та класифікація основних тенденції розвитку торговельно-економічних відносин Італії з країнами світу в посткризовий період та з’ясування перспектив розвитку.

Об’єктом дослідження є процеси зовнішньоекономічна діяльність країн світу.

Предмет дослідження – особливості формування торговельно – економічних відносин Італії з країнами світу в умовах посткризового періоду.

Методи дослідження – структурно-функціональний – при дослідженні експортно-імпортних операцій Італії з країнами світу; абстракції – при визначенні сутності поняття «торговельно-економічні відносини»; статистичного аналізу – при дослідженні географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі Італії; групування – виявлення рівня залежності експортно-імпортних відносин Італії з країнами світу.

Анотація. Виокремлено основні аспекти торговельно-економічного співробітництва Італії з провідними країнами світу. Показано місце Італії, Китаю, Канади та України у міжнародному поділі праці та світовій торгівлі. Проаналізовано структуру експорту й

імпорту на світовому рівні, в Італії в цілому та в кожній досліджуваній країні в умовах посилення глобалізаційних процесів. Досліджено торговельно-економічні, політичні, правові, соціальні та інші зв'язки Італії з країнами світу. Обґрунтовано необхідність побудови й поглиблення співробітництва між країнами на якісно новому рівні. Визначено перспективи розвитку зовнішньоекономічних відносин Італії із різними країнами світу з урахуванням сучасних торговельно-економічних інтересів.

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО,
ЕКСПОРТ, ІМПОРТ, ТОРГОВЕЛЬНЕ САЛЬДО,
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ, ІНДЕКС ВЕДЕННЯ
БІЗНЕСУ, ІНДЕКС КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.

Аннотация. Выделены основные аспекты торгово-экономического сотрудничества Италии с ведущими странами мира. Дана характеристика Италии, Китая, Канады и Украины в международном разделении труда и мировой торговли. Проанализирована структура экспорта и импорта в мировом аспекте, а также по Италии в целом и в каждой исследуемой стране. Исследованы торгово-экономические, политические, правовые, социальные и другие связи между указанными странами. Обоснованно необходимость построения и углубления сотрудничества между странами на качественно новом уровне. Определены перспективы развития внешнеэкономических отношений Италии с разными странами мира на основе современных торгово-экономических интересов.

ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО,
ЭКСПОРТ, ИМПОРТ, ТОРГОВОЕ САЛЬДО,
ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ, ИНДЕКС ВЕДЕНИЕ
БИЗНЕСА, ИНДЕКС КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ.

Abstract. The basic aspects of economic and trade cooperation of Italy with the leading countries of the world. The place of Italy, China, Canada and Ukraine in the international division of labor and world trade is shown. The structure of export and import in the world aspect, in Italy in general and in each country under study is analyzed. Trade, economic, political, legal, social and other ties between these countries have been studied. The necessity of building and deepening cooperation between countries on a qualitatively new level is justified. Defined the prospects for the development of foreign economic relations of Italy with different countries of the world on the basis of modern trade and economic interests.

TRADE AND ECONOMIC COOPERATION, EXPORT, IMPORT,
TRADE BALANCE, FOREIGN ECONOMIC RELATIONS, INDEX OF
DOING BUSINESS, COMPETITIVENESS INDEX

ДОДАТОК Д

Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

Завдання на курсовий проект.....	2
Реферат.....	3
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	4
Вступ.....	5
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	8
1.1 Теоретичні засади дослідження торговельно-економічних	8
відносин країни.....	
1.2 Особливості формування торговельно-економічних відносин	15
Італії в посткризовий період.....	
2 АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ	23
ВІДНОСИН ІТАЛІЇ З КРАЇНАМИ СВІТУ.....	23
2.1 Архітектоніка та тенденції торговельно-економічних відносин	23
Італії з країнами світу	
2.2 Аналіз економічних відносини Італії з країнами Східної	30
Європи в посткризовий період.....	
3 СУЧАСНА СИСТЕМА РЕГУЛЮВАННЯ	38
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ І НАПРЯМИ ЇЇ	38
РЕГУЛЮВАННЯ.....	38
3.1 Загальна характеристика інституціонального механізму	38
регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.....	
3.2 Прогнозна модель розвитку торговельно-економічних	45
відносин Італії з країнами світу.....	
Висновки.....	53
Перелік джерел посилань.....	56
ДОДАТОК А Італія та провідні країни у світовій торгівлі, 2017 рік...	59
ДОДАТОК Б Показники торгівлі товарами та послугами між Італією	60
та досліджуваними країнами за 2017 рік.....	
ДОДАТОК В Аналіз товарної структури зовнішньої торгівлі Італії у	61
2008, 2015 та 2017 роках	

ДОДАТОК Е

Приклад оформлення переліку умовних позначень,
символів, одиниць, скорочень і термінів

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ,
ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

Скорочення	Словосполучення
АСЕАН	Асоціація держав Південно-Східної Азії
АТЕС	Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво
БВО	Британські Віргінські острови
ВВП	Валовий внутрішній продукт
ГФ	Гуманітарний факультет
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄБА	Європейська Бізнес Асоціація
ЄС	Європейський Союз
ЗіП	Злиття і поглинання
ін.	інші
ІТ	Інформаційні технології
ІФС	Міжнародна фінансова корпорація
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
НБУ	Національний банк України
ОЕСР	Організації економічного співробітництва та розвитку
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПП	прямі іноземні інвестиції
рис.	рисунок
р.	рік
СОТ	Світова організація торгівлі
США	Сполучені Штати Америки
табл.	таблиця
ТНК	транснаціональна корпорація
ФРН	Федеративна республіка Німеччини
ЦСЄ	країни Центральної та Східної Європи
ЮНКТАД	Конференція ООН з торгівлі та розвитку

ДОДАТОК Ж

Приклад оформлення вступу

ВСТУП

Валютні відносини є однією з найбільш складних сфер ринкового господарства, оскільки в них зосереджені проблеми національної і світової економіки. В умовах глобалізації постійно збільшуються міжнародні потоки товарів, послуг і особливо капіталів і кредитів.

Валютний ринок та його регулювання займає провідне місце в економічній політиці держави. Валютне регулювання може стимулювати економічний розвиток у країні та відповідно впливати на стан окремих секторів, галузей і підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі, у свою чергу, впливають на розвиток валютних відносин й відповідним чином вносять коригування у валютну політику, що проводиться в державі.

Валютний ринок забезпечує своєчасне здійснення міжнародних розрахунків, страхування від валютних ризиків, диверсифікацію валютних резервів, валютні інтервенції та отримання прибутків його учасниками у вигляді різниці курсів валют. Отже, питання, пов'язані з валютою та фінансово-валютною системою, є дуже актуальними й важливими, особливо після світової валютної кризи, коли постали проблеми щодо вдосконалення організації та регулювання валютного

ринку. При цьому на перший план виходить проведення адекватної валютної політики, що здійснюється центральним банком.

В економічній літературі проблеми валютної системи і валютного ринку висвітлені у працях таких вчених, як А. Демківський, Б.Івасів, С. Боринець, В Козюк. Велику увагу приділено розгляду проблем валютно-курсової політики та регулювання валютного курсу у працях О. Барановського, О. Дзюблюка, О.Береславської, А. Гальчинського, А. Грищенко, І. Крючкової, Б. Лапчука, В. Міщенко, О. Мозгового, О. Петрика, М. Савлука, А. Шаповалова, Т. Шемет.

У цих роботах висвітлені питання в основному стосовно докризового періоду, з огляду на це доцільним є узагальнення інформації щодо роботи міжбанківського та готівкового валютних ринків України у об'єднаному періоді, що передуює фінансовій кризі та охоплює її, й проведення паралельного аналізу дій Національного банку України у сфері курсової політики й валютного регулювання.

Об'єктом дослідження є особливості функціонування та регулювання валютного ринку України.

Предметом дослідження є сутність валютного курсу та валютного ринку.

Мета дослідження полягає у вивченні та аналізі основних тенденцій та специфічних особливостей валютного ринку та валютного курсу України, а також розробці на цій основі практичних рекомендацій щодо механізму його управління.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачається ряд завдань, головними з яких є:

- виявлення основних особливостей валютного ринку України, його сучасних розмірів;
- аналіз структури, основних принципів формування валютного ринку та валютного курсу України та механізму його обслуговування;
- дослідження місця і ролі валюти на фінансовому ринку;
- вивчення сучасного стану валютного ринку України;
- дослідження механізму управління валютним ринком та валютним курсом.

Під час виконання завдань курсової роботи використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема, системного аналізу, аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, графічного та економіко-математичного моделювання. Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти, нормативні документи, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, офіційні статистичні дані, матеріали міжнародної статистики.

ДОДАТОК К

Приклад оформлення таблиць та рисунків

Таблиця 2.1 - Сильні і слабкі сторони авіаційної промисловості

України *

№	Сфера діяльності	Сильні сторони	Слабкі сторони
1	Виробництво	високий виробничий потенціал	високий ступінь зносу основних виробничих фондів, недостатня диверсифікація виробництва, залежність від поставань комплектуючих іноземними виробниками
2	Фінансова та інвестиційна діяльність	свобода у використанні прибутку	недостатнє державне фінансування, неефективне використання державних коштів, низька інвестиційна привабливість, неможливість залучення приватних інвесторів
3	Маркетинг та збут	впізнаваність на світовому ринку АТ	відсутність широкого внутрішнього ринку, відсутність дієвого механізму лізингу, зростаюча неконкурентоспроможність порівняно з іноземними виробниками
4	Науково-технологічна сфера	можливість створювати унікальні зразки АТ	недостатнє фінансування і впровадження наукових розробок, слабкий взаємозв'язок виробництва з наукою, брак кваліфікованих кадрів

* Джерело: складено автором за [26]

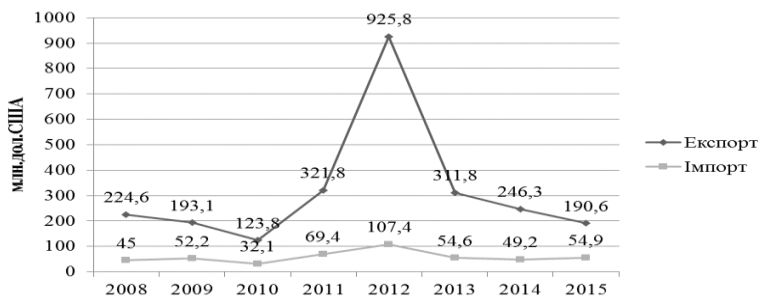

Рис. 2.1 – Зовнішня торгівля України літальними апаратами за 2008-2015 рр.*

* Джерело: складено автором за [43; 44]